

ОРГАНІЗАЦІЯ МИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 351.713+336.24

Павлишин М. Л., к.т.н., доцент, зав. кафедри товарознавства та експертизи товарів Львівського інституту економіки і туризму (ЛІЕТ);

Ковалик Я. І., старший викладач кафедри товарознавства та експертизи товарів ЛІЕТ, радник митної служби I рангу;

Бурак Є. Ш., завідувач лабораторії товарної експертизи та митної справи ЛІЕТ

Актуалізація проблем експертизи в митній і податковій системі

Стаття присвячена питанням, що пов'язані із реорганізацією ДМСУ та ДПСУ в Міністерство доходів і зборів України; структурою і завданнями Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Міндоходів України; підготовкою професіоналів цієї сфери.

Ключові слова: Міндоходів України, Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень, державна митна політика, відділення, сектор, експерт.

Стаття посвячена вопросам, связанным с реорганизацией ГТСУ и ГНСУ в Министерство доходов и сборов Украины; структурой и задачами Специализированной лаборатории по вопросам экспертизы и исследований Миндоходов Украины; подготовкой специалистов этой отрасли.

Ключевые слова: Миндоходов Украины, Специализированная лаборатория по вопросам экспертизы и исследований, государственная таможенная политика, отделение, сектор, эксперт.

The article outlines the changes associated with the reorganization of the State Customs Service of Ukraine and the State Tax Service of Ukraine, the Ministry of income and taxes of Ukraine, elimination of specialized Customs Service of Ukraine, structure and tasks of Specialized laboratory expertise and research, the procedure operations of samples taken (sample) goods for the study, expertise.

Keywords: the Ministry of income and taxes of Ukraine, Specialized laboratory expertise and research, state customs policy, department, sector, expert.

Актуальність дослідження. Реформи, які відбулися в митно-податковій сферах України продиктовані часом, оскільки сучасний розвиток ЗЕД характеризується чіткою тенденцією щодо інтеграції України, як розвинутої держави, до європейської та світової спільноти. З кожним роком відбувається збільшення обсягу експортно-імпортних поставок України. Тому, сьогодні державна митна політика України спрямована на захист митних інтересів і забезпечення митної безпеки шляхом здійснення державної митної справи, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки, впровадження інформаційних технологій, вдосконалення порядку виконання митних формальностей під час пропуску ручної поклажі та багажу туристів, що прямують через митний кордон України й оформлення товарів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон держави.

Сьогодні в Україні надзвичайно актуальним є питання діяльності Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Міндоходів України та її відділень, сектору, необхідність забезпечення їх найсучаснішим технічним обладнанням і професійним кадровим потенціалом. Безумовно за таких умов зростає роль вищих навчальних закладів, які готують професіоналів за спеціальністю «Товарознавство та експертиза в митній справі». Серед таких перспективних закладів є Львівський державний інститут економіки і туризму МОН України (ЛІЕТ).

Аналіз останніх публікацій. Проблеми правового статусу експертів митних лабораторій неодноразово вивчалися вітчизняними і зарубіжними вченими. Такі проблеми розглянуто в працях А.Н. Козиріна, О.П. Федотова, В.В. Прокопенка, Є.В. Додіна, В.Г. Драганова тощо. Місце і роль Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень в системі Міндоходів висвітлено у статті Г.Л. Карпенко [7].

Метою роботи є дослідження питань, пов'язаних із здійсненням експертизи в митній і податковій системі, а також підготовки спеціалістів в ЛІЕТ для цієї системи.

Виклад основного матеріалу. У 2012 році в ході реформи в Україні відбулася реорганізація ДМСУ і ДПСУ з утворенням Міністерства доходів і зборів України (Міндоходів), на яке покладено керівництво державною митною справою. У процесі реформи ліквідовано регіональні митниці, які функціонували як територіальні органи ДМСУ й спеціалізовані митні органи. Так, на місці Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної оцінки утворено Спеціалізовану лабораторію з питань експертизи та досліджень Міндоходів України (далі - Спеціалізована лабораторія) [7].

Отже, Спеціалізована лабораторія є територіальним органом Міндоходів України, який підпорядковується цьому ж Міністерству [5, 6]. Структура Спеціалізованої лабораторії представлена на рис. 1.

На Спеціалізовану лабораторію, її відділення й сектор покладено завдання із реалізації державної податкової та митної політики, а також проведення експериментальних досліджень й експертиз у податковій та митній сферах, участь у боротьбі з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства.

У своїй діяльності лабораторія керується Конституцією України та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами, іншими організаційно-розпорядчими документами Міністерства доходів і зборів України [1-6]. Митний кодекс України [3], Положення про Спеціалізовану лабораторію з питань експертизи та досліджень Міндоходів [6], інші нормативні акти окреслюють такі напрями роботи Спеціалізованої лабораторії, її відокремлених відділень та сектора:

- сприяння реалізації державної податкової та митної політики, участь у боротьбі з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства;
- здійснення досліджень і експертиз у податковій та митній сферах;
- проведення попередньої оцінки майна, вилученого чи конфіскованого за порушення митного й податкового законодавства.

Нормативними актами окреслено також основні функції Спеціалізованої лабораторії:

- проведення експертизи;

- надання методичної і практичної допомоги з питань експертної роботи структурним підрозділам і територіальним органам Міндоходів України;
- розроблення методичних рекомендацій щодо проведення лабораторних досліджень, відбору проб товарів й інших питань, підготовка навчально-практичних посібників, довідників, інших інформаційних матеріалів для методичного забезпечення експертної діяльності.

Рис. 1. Структура Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Міністерства доходів і зборів України

Сьогодні в Україні кадрові питання, пов'язані з підготовкою професіоналів для системи органів Міндоходів є надзвичайно актуальними. Аналіз інформаційних джерел свідчить про те, що у практичній роботі під час проведення митного контролю й оформлення вантажів суб'єкти ЗЕД неодноразово ухилялися від сплати митних платежів різними шляхами, наприклад, неправильне кодування або приховування істинного найменування товарів, їх фізико-хімічних властивостей, складу, функціонального призначення тощо незважаючи на те, що і Кримінальним, і Митним кодексами України передбачено як кримінальну, так й адміністративну відповідальність за порушення правил переміщення товарів через митний кордон України. Всі вищезрозглянуті питання ґрунтовно вивчаються випускниками

ЛІЕТ, які навчаються за спеціальністю «Товарознавство та експертиза в митній справі». Про те, що ці ж питання пов'язані з актуалізацією проблем експертного забезпечення у митній та податковій сферах України не викликає сумніву.

Для розв'язання проблемних питань, які виникають під час проведення митного контролю й оформлення, провадження у справах про порушення митних правил Спеціалізованою лабораторією виконується широкий спектр товарознавчих, мистецтвознавчих, інших експертиз і спеціалізованих досліджень, серед яких: експертиза наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів; лікарських засобів та препаратів; дослідження документів, грошей; балістична експертиза; комплексне дослідження транспортних засобів та документів, що їх супроводжують; товарна експертиза; дослідження харчових продуктів, хімічних речовин та матеріалів, нафтопродуктів, паливно-мастильних матеріалів; металів, сплавів і виробів з них тощо. Якщо для з'ясування спірних питань, що виникають під час здійснення процедур митного контролю, митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, провадження у справах про порушення митних правил виникає потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки і техніки, мистецтва, релігії призначається експертиза із залученням фахівців з окремих галузей знань.

Проведений нами аналітичний огляд періодики свідчить про те, що щороку експертами проводиться понад 80 тисяч експериментальних досліджень та експертиз за запитами органів доходів і зборів, декларантів, уповноважених ними осіб, посадових осіб інших державних органів, фізичних осіб. До компетенції випускників ЛІЕТ, які здобули кваліфікацію спеціаліст з товарознавства та експертизи в митній справі входять вміння кваліфіковано надавати товарознавчу характеристику товарів. Зокрема, студенти ЛІЕТ здобувають знання з:

- ідентифікації та фальсифікації товарів - вивчаючи дисципліни: «Товарознавство (харчові продукти; непродовольчі товари)», «Митна експертиза», «Ідентифікація і фальсифікація»;
- класифікації товарів згідно з ДК 017-98 «УКТ ЗЕД» - вивчаючи дисципліни: «Товарна номенклатура ЗЕД», «Митна справа»;
- перевірка задекларованої митної вартості товарів - вивчаючи дисципліни: «Митні збори і тарифи», «Митна справа»;
- встановлення країни походження товарів - вивчаючи дисципліну «Технічне регулювання»;
- встановлення належності товарів до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, сильнодіючих чи отруйних речовин - вивчаючи дисципліну «Експертиза наркотичних, отруйних і вибухонебезпечних речовин»;
- встановлення належності товарів до предметів, що мають художню, історичну, археологічну чи іншу культурну цінність - вивчаючи дисципліну «Експертиза дорогоцінних металів, коштовного каміння і культурних цінностей»;
- встановлення належності товарів до таких, що виготовлені з використанням об'єктів права інтелектуальної власності, що охороняються відповідно до закону - вивчаючи дисципліну «Інтелектуальна власність».

Митним кодексом України регламентовано, що вищезазначеними компетенціями володіють посадові особи митного органу в рамках процедур митного контролю та митного оформлення товарів [3, ст.356]. Отже, випускники ЛІЕТ можуть успішно працювати в системі органів Міністерства доходів і зборів України.

Необхідно зазначити, що експертні дослідження, які проводяться з метою

забезпечення здійснення митного контролю та митного оформлення, провадження у справах про порушення митних правил тощо, але вони не є питаннями судових експертиз [3, ст.357]. Це пояснюється тим, що Закон України «Про судову експертизу» не розглядає митні експертні органи як органи судової експертизи. Тому висновки митної експертизи у кримінальному процесі доказової сили не мають. Після їх отримання органи досудового слідства повинні знову звернутися до органу, який підпадає під дію цього Закону, для проведення експертизи у справі, висновок якого може бути доказом у кримінальній справі [2,7].

Висновки:

1. Аналізуючи актуальні питання експертного забезпечення у митній та податковій сферах ми бачимо зміни, які пов'язані із реорганізацією ДМСУ і ДПСУ в Міністерство доходів і зборів, ліквідацією спеціалізованих митних органів ДМСУ, утворенням Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Міндоходів України.

2. Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень займає особливе місце у системі експертних органів України тому, що здійснює експертні дослідження для митних і податкових органів.

3. Збільшення обсягу проведення експертиз та їх напрямків обумовлює зміну правового статусу Спеціалізованої лабораторії — від органу відомчої експертизи до експертного органу на який поширюється дія Закону України «Про судову експертизу». Зважаючи на викладене, підтримуємо пропозицію Г.Л. Карпенко [7, ст.75] щодо доповнення Закону України «Про судову експертизу» нормою про те, що до кола експертних органів, висновки яких є доказами у кримінальних справах, необхідно включити Спеціалізовану лабораторію з питань експертизи та досліджень Міндоходів України.

4. Для закріплення фахових знань пропонуємо студентам ЛІЕТ зі спеціальності «Товарознавство та експертиза в митній справі» надати можливість проходження практичної підготовки в системі органів Міністерства доходів і зборів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України [Текст] // Відомості Верховної Ради України— Офіц. вид. — К.: Парлам. вид-во, 1996. - №30. —141 с.
2. Про судову експертизу: Закон України [Текст]: від 25 лют. 1994 р. №4038-XII // Відомості Верховної Ради України. — Офіц. вид. — К.: Парлам. вид-во, 1994. - №28. — С.232.
3. Митний кодекс України [Текст]: від 13 бер. 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. - Офіц. вид. — 2012. - №44-45, №46-47, №48. — 552 с.
4. Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України [Текст]: від 24 груд. 2012 р. №726/2012.
5. Про утворення територіальних органів Міндоходів: Постанова Кабінету Міністрів України [Текст]: від 20 бер. 2013 р. №229 // Офіційний вісник України. - Офіц. вид. — 2013. - №28. - С.951
6. Про затвердження Положення про Спеціалізовану лабораторію з питань експертизи та досліджень Міндоходів: Наказ Міністерства доходів і зборів України [Текст]: від 29 трав. 2013 р. №133. - Офіц. вид. — 2013.
7. Карпенко Г.Л. Місце і роль Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень в системі органів Міністерства доходів і зборів України [Текст] / Г.Л. Карпенко // Митна справа. — 2013. - №4 (88). - С.69-75.